

„EDINOST“
 Izhaja po trikrat na teden v šestih izdanjih ob **torških, četrških in sobotah**. Zjutranje izdanje izhaja ob 6. uri zjutraj, večerno pa ob 7. uri večer. — Obojno izdanje stane: za jeden mesec . f. 1.—, izven Avstrije f. 1.50 za tri mesece . . . 3.— „ „ 4.50 za pol leta . . . 6.— „ „ 9.— za vsa leta . . . 12.— „ „ 18.—
 Naročnino je plačevati naprej na naročbe brez priložene naročnine se uprava ne ozira.
 Posamične številke se dobivajo v prodajalnicah tobaka v Trstu po 3 nč., izven Trsta po 4 nč.

EDINOST

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

„Edinosti je moč“.

Nekaj glasov o položaju na Primorskem.

VII.

Novice pišejo pod naslovom „Razmere v Trstu“:

Pred štiridesetimi leti je bilo v Trstu še nad polovico Slovencev in le dobro tretjino Italijanov. Okolica je tedaj bila še čisto slovenska. Danes je pa v Trstu jedna petina prebivalstva še slovenska, dočim so tri četrtine italijanske. Okolica pa tudi zgublja svoj slovenski značaj, tako, da se Italijani nadejajo, da pri prihodnjih mestnih volitvah že pridobeta nekaj ali pa celo vse mandate v tržaški okolici.

Da italijanstvo v Trstu tako napreduje, to je delo raznih avstrijskih vlad. Posebno sta pa na mestnika Depretis in Rinaldini z največjo gorečnostjo podpirala poitalijančevanje. Dočim se je v Trstu poskrbelo celo za nemško ljudsko šolo, Slovenci še danes nimajo nobene mestne ali državne ljudske šole v Trstu, da-si bode kmalu trideset let, kar imamo državne osnovne zakone in občno šolsko dolžnost. Za Trst dosedaj ne velja določilo osnovnih zakonov, da se morajo dati vsakemu narodu sredstva, da se izobražuje v svojem materinem in da se nikdo ne sme siliti, da bi se učil drugega deželne jezika.

Že deset let traja v Trstu boj za slovensko šolo. Oblastva so vse mogoče storila, da se osnova slovenske šole prepreči. Sedaj dotična stvar leži nerešena pri ministerstvu, oziroma ministerska rešitev na namestništvu. Oblastva vedo, da bi morala šolo osnovati, ako Slovenci pojdemo s svojo prošnjo pred upravno sodišče, zato pa delajo na vse kriplje na to, da stvar ne pride tako daleč, da bi moglo upravno sodišče o njej soditi.

Dolgo let so vsi slovenski otroci hodili v italijanske mestne ali pa nemško šole in ni torej čuda, če je poitalijančevanje napredovalo. Le zadnja leta se je v tem nekoliko na bolje obrnilo, ker je osnovala „Družba sv. Cirila in Metoda“ svojo ljudsko šolo v Trstu. Slovenci si moramo v Trstu sami skrbeti za šole, dočim država za malobrojne tržaške Nemce sama vzdržuje nemške šole. Nič bolje, kakor v šolskem, se ne godi Slovincem v Trstu v drugih ozirih. Magistrat se odločno brani slovenskega uradovanja in v tem oziru se niti ne

briga za ministerske ukaze. To pa ne zaradi tega, da bi gospodje pri magistratu morda imeli tak pogum, temveč ustavljajo se jedino zaradi tega, ker vedno najdejo dobrega zagovornika in zaščitnika na namestništvu in torej vedo, da se jim ničesa ne zgodi, naj še tako teptajo z nogami določbe državnih osnovnih zakonov. Pa vsaj državni uradi magistratu ne dajo najboljšega vzgleda. Treba je zahtevati in prositi, predno dobiš od državnih uradov kak slovenski spis. Na pošti nimajo slovenskih tiskovin niti pri rokah. Če zahtevaš slovenski recept, morajo prebrskati vse predalnike, predno ti postrežejo. In se pri tem uradniki jeze nad teboj.

Bližajo se v Trstu nove volitve za deželni oziroma mestni zbor. Vladni pristaši in pa irredentovci so že sklenili zvezo proti Slovincem, da izbacnejo poslednjega Slovence iz mestnega zbora. Tržaški sistem bi rad pokazal na Dunaju, da Slovenci v tržaškem ozemlju nič več ne živijo, da so torej vse slovenske zahteve glede Trsta in okolice povse neopravičene, ker narod sam je najbolje zadovoljen s sedanjim stanjem in le želi, da se prej poitalijanči.

Tako postopanje mestnih in državnih oblastev pa ni le v škodo slovenstvu, temveč je v škodo Avstriji sami. Mej tržaškimi Italijani bi zastoj iskal avstrijskega mišljenja. Celo možje, pri katerih bi človek že zaradi njih poklica pričakoval vsaj iskrico avstrijskega domoljuba, že večkrat škilijo tja čez mejo. Tržaški italijanski listi skoro brez izjeme skoro vse obširneje poročajo o zadevah italijanskega dvora, kakor pa o zadevah avstrijskega. Iz vsega se da posneti, da prav za prav Italijo smatrajo za svojo domovino. Najzagriznejši irredentovci so potujčeni Slovani — renegatje.

Govori se, da se udeležijo prihodnjih državnozbornih volitev celo tisti, kateri se jih dosedaj niso udeleževali, ker so se držali načela, da bi Trst moral biti zastopan v zbornici v Rimu ne pa na Dunaju in so smatrali poslanca Imbrianija v Rimu za svojega zastopnika v italijanski zbornici. Vitez Rinaldini bode pač na Dunaju se s tem ponasal, da je te kroge pridobil za avstrijstvo.

Kdor razmere dobro pozna, bode pač vedel, da se ti irredentovci niso še preobrnili v dobre

Avstrijce, temveč udeležijo se volitve le zaradi tega, da pokažejo, da so proti Slovincem vsi Italijani složni. Seveda zlasti v tržaški okolici vsi pridejo na volišče, da iztrgajo Slovincem jedini državnozborni mandat, ki ga imajo na Tržaškem. V ta namen so se tudi konservativci dogovarjali z irredentovskimi življi. Da tako spostopanje ni v prid naši državi, je gotovo. Priti utegne čas, da bodo avstrijski državniki še obžalovali sedanje postopanje v tržaškem Primorju, a tedaj bode že prepozno. Slovencev ne bode več, da bi se nanje opirali. Pri taci razmerah je lahko umljivo, zakaj da je poslanec Spinčić na obnem zboru „Edinosti“ izrekel one ostre besede z željo, da te besede izvedo na Najvišjem mestu.

Družba sv. Cirila in Metoda za Istro.

Dne 30. min. m. imela je ta prepotrebna družba svojo glavno skupščino v Opatiji. Otvorivši zborovanje, je predsednik družbe, dični starina dr. Dinko Vitezić tople pozdravil zborovalce, da so prihiteli deloma tudi od daljnih krajev, ne plaše se ni truda ni stroškov. To povečanje zanimanja za družbo ga veseli še posebno. Drugače tudi ne sme biti, kajti svrha naše družbe je sveta: ona teži za tem, da pohlepni in drzoviti tujinec ne raznarodi hrvatske in slovenske decele pokrajine, da je ne pretvori v neprijatelje svojega lastnega naroda in svojega materinega jezika. Potreba takega društva je torej očitna. In da hrvatski narod uvideva to čim dalje bolj, sti nam v dokaz dve volili v prilog naši družbi: pokojni dr. Anton Starčević je naložil svojem dediču, dru. Mili Starčeviću, da mora izplačati naši družbi svoto 1000 glō. Drugo volilo je pokojnega Mije D. Babića, ki je zapustil družbi veliko svoto 50.000 kron. Ako bi pa prenehala naša družba, potem je to svote obrniti za štipendije siromašnim ali dobro napredujočim dijakom katerekoli stroke, ki se priznavajo hrvatski narodnosti in ki so rojeni v Istri.

Omenjeni pokojni rodoljub spomnil se je še drugih društev, kojim je naloga taka, kakor naši družbi: kulturni napredek našega naroda. Častna gospōda! Narod, ki vzgaja meže takega uma in

Krasne misli razvija, najlepšo nalogo vsakemu Slovincu polaga Aškerc na srce v duhovitem proslovu „Slovenskim Sokolom“, v katerem tudi pravi:

„Že čas se bliza, nov in lepši čas.
 V krvavem boji narod z narodom
 Ne bode meril več se za prvenstvo;
 Bodoči boj bo nekrvav — duševen.
 Duhov ta boj z orožjem bo duševnim.
 Za boj ta krasni vadimo poslej
 I mi Slovani resno se za rana!
 Kdor v boji tem kulturnem bo močnejši —
 Njegova zmaga, slava in bodočnost!“

Za čim naj stremi torej slovenski narod? Po vojni moči, po bogastvu? — Ne, po čim največji kulturi! — in po čim najlepši moški značajnosti

„Pod geslom, ki nam s praporja žari:
 Za narod svoj, pravico in resnico!“

Gregorčičeva „Človeka nikar“ je bila nekaj posebnega — novega — vzvišenega v naši literaturi; tej se je pridružila še lepša Aškercova „Jaz“, katera po svoji duhovitosti pač nima para. Seveda

PODLISTEK.

2

Lirske in epske poezije.

Napisal A. Aškerc.

Ako navedem izmej erotičnih pesni najlepši izgled, menim, da je ta-le:

Oblaku.

Pod nebom gre oblak,
 Oblak ko ptic legák;
 Črez gōre, črez doline,
 Podí ga sever ják.

Oblaček beli moj!
 Pač plul boš naj vasjój
 V dolini tam globókí...
 Postój nad njoj, postój!

Na hišo sred vasí
 Z višave se ozri!
 Nemara da pred hišoj
 Tam nekdo zdaj sedí.

Če videl boš obraz
 V okviru zlatih lās, —
 Čí duši sem ga nosil
 Obraz tá nekđaj jaz.

Kdor je čul to pesem kdaj tudi peti od vrlega kvarteta, ta je izvestno čutil kolik biser je! — Da, take sentimentalnosti ne perhoreciramo niti mi — ljubimci „nepoetičnega“ in „skrajnega“ — realizma, nego si je želimo še prav prav mnogo!

Mogočna, ponosna, sree in dušo pretresujoča je pesen „Mi vstajamo!“ — Slovan gre na dan... sovragi njegovi pa se ga bojé, zato hrumé in besné, boječi se osvete.

„Mi vstajamo... Poslednji čas!

Mi nočemo umreti,
 Mi hočemo živeti!
 Iz svojih vstajamo močij,
 Četudi smo pozni, mladi:
 Kaj uk je zgodovine?
 Bodočnost je — mladine.

Mi vstajamo, mi vstajamo!

Če še takó hrumite,
 Če še takó kričíte!
 Pokaj takó jezíte se?
 Nas morda res bojíte se?
 Napredek in prosveta
 Ko naša bo osveta!

srca, kakoršnim je bil obdarjen pokojni Miha Babić, tak narod mora priti do svojega cilja, in naj ima še toliko zlobnih nasprotnikov, ki ga ovirajo v njega plemenitih podjetjih, in mu stavljajo različne zapreke. Istrski Hrvatje morajo biti hvaležni pokojnemu rodoljubi na njega velikodušnem činu v prilog trpinu istrskemu. Da pa tudi glavna skupščina izrazi svoje sočutje na prerani izgubi takega rodoljuba in svojo zahvalo na omenjenem velikodušnem daru, pozval je predsednik skupščinarje, naj vstanejo z vsklikom: *Slava Mihajlu Babiću*.

Gledé izpolnjenja zadnje volje Babića navstale so bile neke zapreke, toda načelnistvo družbe je storilo vse potrebne korake, da se izpolni pokojnika blagotvorni namen.

Zadovoljstvom je nadalje povdarjal gospod predsednik, da med slovenskim in hrvatskim prebivalstvom še vedno traje tista vnema in udanost za našo družbo, kakoršna je bila takrat, ko je družba stopila v življenje. Hrvatsko in slovensko novinstvo in tudi primerno število oseb obojega spola delajo neprestano na korist naši družbi. Na tem vsestranskem prizadevanju na korist naši družbi izreka predsednik svojo zahvalo vsem in vsakomur.

Od postanka družbe, to je od meseca julija 1893 pa do 31. decembra 1895 imela je družba dohodkov gld. 31.696:56
stroškov 17.085:80
ostalo je torej v gotovini, v ter-

javah in naloženih glavnica . . gld. 14.610:76

Ukupna glavnica v gotovini, v terjatvah, naloženih glavnica, premičninah in nepremičninah sestala je v gld. 28.077:54.

Po dovršenju zgradbe odprla se je dne 29. januarja t. l. prva družbina šola v Baderni — na veliko veselje in zadovoljstvo tamošnjega prebivalstva. Takoj prvi dan se je upisalo preko 70 otrok. Žal, da je poučevanje trajalo le malo časa, ker se je moralo isto začasno ustaviti radi nekih formalnosti. V Kaštelirju je že sezidano krasno šolsko poslopje in se redna ljudska šola odprla s početkom prihodnjega šolskega leta. Dne 12. februarja 1896 otvoril se je v Kerkavcih polletni pouk na tamošnji mladi učilnici, koji je naša družba ponudila svojo pomoč za sezidanje šolskega poslopja. Ker pa je bil duhovni pomočnik, ki je poučeval deco, premeščen v Trst za tajnika v škofijskem uradu, pretrgati se je moralo poučevanje. Ali nadajati se je, da bode novi duhovni pomočnik nadaljeval delo svojega prednika.

V Slumu pri Buzetu so prebivalci sezidali šolsko poslopje s podporo družbe sv. Cirila in Metoda. To poslopje se je dne 23. septembra 1895 izročilo svoji plemeniti svrhi.

Ako Bog da, sezidati se še v letu 1896 dve šolski poslopji na buzetskem Krasu: Bergudu in Brestu. Tako se bode širila omika tudi v kraje, kamor so se ljudje nekdanj celó bali zahajati.

V Jurišcih je kupila družba tamošnje šolsko poslopje za gld. 3639:10.

Podavši ta objasnila obrnil se je predsednik lepimi besedami do podružnic.

Rekel je nekako: Podružnice so za družbo taisto, kar so žile v človeškem organizmu; one

je toli težka, da ne more postati nikdar popularna, kar je — še bolje... —

Iz predelka „Iz potnega dnevnika“ bi moral prepisavati vsako drugo stran, če bi hotel podati vsaj najlepše iz njega. Najkrasnejši listi mej vsemi pa so vsekako: „Sopotnik“, „V Husrev-begovi džamiji“, „Srbsko dekle“, „Na Kale-mejdanu“, „Pred spomenikom Petiščevim“, „Brat Slovak“, „Pod Vavelom“, „Haremski roži“, „Selamlik“ in „Šumi, Marica...!“

Iz druge, tu omenjene pesmi naj citiram le konec, ki seveda strašno speče — izvestne fanatike, ki pa tako krasno razkriva plemenitost pesnika puhovnika:

„Ne moti vas „tujec“ jedini,
Stoječi med vami neznan?...
Ah, videti hotel sem samo,
Kak Allaha moli Slovân.

Po svoje jaz — vi pa po svoje
Kot bratje častimo Boga;
Molitev je dobra i vaša,
Če dobrega vzdih je srca...
(Pride še.)

mu dajejo moč in življenje. V vsaki župniji, kjer so Hrvatje in Slovenci v večini, morala bi biti po jedna podružnica. Slovenec in Hrvat, ki se zanima za napredek svojega naroda, moral bi biti člen te družbe. Žal, da so se v minolem letu ustanovile samo 4 podružnice, tako, da jih imamo sedaj 28, a nekatere niso še konstituirane. Predsednik se torej obrača do rodoljubnega čutstva Hrvatov in Slovencev obojega spola naše pokrajine, prošé jih najtopleje, naj zasnujejo čim več podružnic, a oni, ki še niso členi te naše družbe, naj pristodijo čim preje.

Nastopne številke kažejo, kako potrebna je ta naša družba, kojoj je namen: obramba proti groznemu delovanju „Lege Nazionale“. Načelnistvo „Lege“ je podelilo leta 1895 4905 gld. 41 nč. mladencam in mladencem, ki so se učili v Gorici, Kopru, Roveretu in Trentu. Ta velika svota je bila torej naklonjena bodočim raznarodovateljem hrvatske in slovenske dece v Primorju: to je bodočim italijanskim duhovnikom, učiteljem in učiteljicam. Zaklinjam torej vsakega Hrvata in Slovenca — vskliknil je govornik —, komur je do napredka našega naroda, da se verno drži mojega gornjega priporočila, Neuk in zapuščen je ta naš narod, a ne po svoji lastni krivdi, ampak vsled okolišnosti. Na to je predsednik navel besede N. Tomasea: „V primeri s Tabo, narod moj, so mnogi drugi le poljudje. Ne sramuj se svoje krvi; pazi samo, da Ti ista ostane čista“. Tako je govoril narodu oni Tomaseo, kojemu so odkrili te dni krasen spomenik v Šibeniku. Zahvalivši odbore podružnic in pojedine člene, ki so podpirali vodstvo v njega teški nalogi, podal je predsednik raznih nasvetov za poslovanje podružnic. Na to se je toplimi besedami spominjal umrlega predsednika pazinske podružnice, pok. dra. Antona Podreke. V znak sočutja ustali so skupščinarji raz sedeže in se je to zabeležilo v zapisniku skupščine,
(Pride še.)

Politiške vesti.

V TRSTU, dne 3. avgusta 1896.

Iz Celoveca nam piše slovenski učitelj-vojak: Žalostno je, sila žalostno, tu na Koroškem v narodnem pogledu. Z nemškimi tovariši prihajamo tudi v dotiko. To so Vam drugačni gospodje kakor smo mi slovenski učitelji! Nobena stvar jih ne moti, nobenih ovir nimajo ob izpolnjevanju svojih narodnih dolžnostij! Takih fantastov, takih fanatikov nisem še videl. Njih visokoleteča domišljavanja pa se ne omejujejo na okvir dežele Koroške, ampak raztezajo se tudi na druge slovenske dežele. Da, gospod urednik: takega duha se nemški učitelji navzijejo že v šolah, v javnem življenju jih pa podpirajo vsi sloji ljudstva. Časopisov in pamfletov vseh baž imajo na razpolago gratis. Koliko pa je učiteljev med nami, ki sploh ne čitajo ničesar!! Večina ima le po koji pokrajinski list — kakor n. pr. „Sočo“ — in to tudi po takih občinah, kjer bi morali imeti na razpolago tudi dnevnikov. Tudi takih učiteljev je med nami, ki se drže načela: ne politikovati! Kje je iskati vzroka temu? Prvič v slabi organizaciji učiteljskišč in drugič v nebržnosti narodnih društev. Skoraj vsi slovenski listi so glasila političnih društev. Jaz mislim, da bi društvo ne šlo pod zlo, ako bi pošiljalo svoje glasilo nekaterim — vsaj mlajšim učiteljem.

Le ensam pogled na Koroško bi moral strezniti izvestne naše poslance, da ne bi drli čez drn in strn z — vlado. Naš narod ima pravico zahtevati drugačnega postopanja od svojih poslancev. In tudi naši listi naj bi energično postopali proti nepremišljenim korakom izvestnih poslancev naših.

Na vse načine skuša ogerska vlada, kako bi duhovščino vjela v svoje mreže. Sedaj se baje vrše v naučnem ministerstvu posvetovanja, da bi se dala odškodnina onim duhovnikom, kojim so se dohodki zmanjšali vsled uvedanja civilne poroke. Toda tega zboljšanja ne bodo deležni oni duhovniki, ki „agitujejo proti — državi!“ Kdo ne bi razumel tega migljaja s kolom? Duhovnik, vsprejmi Judežev groš in podpiraj — gospoda Banfijsja in družbo. Vsa znamenja kažejo torej, da so volitve pred durmi!

Koliko duhovnikov vsprejme Judežev groš?! Koliko breznačajnežev bode med duhovščino, ki bi hoteli radi male materialne koristi poljubljati šibo, ki tepe ono cerkev, koje služabniki so isti dohovniki. Dasi dosedanja vzglédi viših cerkvenih dostojanstvenikov na Ogorskem niso posebno vspodbudni, vendar se nadajamo, da je nižja duhovščina izrezljana iz nekoliko tršega lesa.

Ukaza ruskega carja gledé katastrofe na hodinskem polju. Zadnjič smo objavili, da je ruski car osebno pregledal vse spise, tičeče se preiskave o vzroku katastrofe na hodinskem polju pri Moskvi povodom slavnostij kronanja in da je tudi osebno razsodil v stvari. Car je izdal v tej zadevi dva ukaza, ki, kljubu ostremu sestavku, kojega narekuje okolščina, ali bolje rečeno: baš radi svoje ostrosti in odkritosti, kažete o dobrem srcu carjevem in o njegovi ljubezni do svojih podanikov. Prvi ukaz se glasi: „V tem, ko v svojem srcu globoko obžalujemo veliko nesrečo, ki se je dogodila dne 18/30. majnika t. l. na hodinskem polju pri Moskvi, nesrečo, vsled katere je izgubilo življenje mnogo podanikov, omiljenih našemu srcu, smatramo potrebno, osigurati usodo zaostalih udov in sirot, kolikor je le možno. Ker pa toplim srcem občutimo vse, kar se dostaje tega žalostnega dogodka, smatrali smo, vedno skrbé za zmago resnice, kakor potrebno, da osebno vodimo in nadzorujemo preiskavo o tej zadevi. Sedaj, ko smo temeljito uvažili vse okolišnosti, odsvitajoče se iz preiskave, smatramo umestno, da te zadeve ne izročimo javnim sodiščem v razsodbo, ampak da uredimo isto potom neposredne svoje oblasti. Ker smo se nadalje osvedočili, da je iskati vzroka nesreči v tem, da Moskovske oblasti, katerih dolžnost je čuvati red in varnost v glavnem mestu, niso pravočasno odredile primernege, da bi bil red med množico, drvečo na hodinsko polje; ker smo iz tega vzroka popolnoma odpustili iz službe ono osebo, ki je stala na čelu policije v Moskvi, ne da bi bila dotična oseba prosila za odpust iz službe, ukazujemo ministrom carske hiše in ministru za notranje stvari, da v polni meri vporabijo druga sredstva v kazni onih službenih oseb, katere so sokrivi zaradi tega, ker niso izpolnile svoje dolžnosti.“

Drugi ukaz slove: „Pregledovaje spise o preiskavi gledé nesreče na hodinskem polju, opazili smo v veliko svojo žalost, da stremijo podrejeni organi za tem, da bi se kazali bolj važne, nego jim pristojna in da vsled tega tekmujejo med seboj. Nasledek temu je pomanjkanje skupnega, medsobnega delovanja. Ker pa nastojamo, da končajo slične prikazni, ki bi utegnile imeti žalostnih nasledkov za vso Rusijo, ukazujemo vsem ministrom in samostojnim upraviteljem okrajev, vsem gubernerm in vsem načelnikom vseh strok, da delujejo in odredjujejo sporazumno in da gledajo neprestano na to, da ne bode zavisti med njim podrejenimi uradi in osebami, ampak da se bodo trudili v provspah države.“

Italijani v Curihu. Socijalistiška zadruga v Švici naseljenih Italijanov imela je dne 1. t. m. shod v Curihu. Kljub strahu, v kojem živé danes Lahi v Curihu, udeležilo se je shoda kakih 1500 Italijanov. Zanesli so se na varstvo bajonetov. Shod je sklenil resolucijo, v koji se izjavlja protivnega onim, ki napadajo z nožem v roki in se proglašajo solidarnim z delavci drugih dežel. (Če bodo le v praksi res solidarni, a ne konkurentje! Ured.

Zakaj so Italijani nepriljubljeni povsodi? Veliki izgređi v Curihu proti Italijanom dah so listu „Corriere della Sera“ povod, da išče po vzrokih, zakaj se križem sveta — sedaj tu, sedaj tam — vrše demonstracije proti italijanskim delavcem. Sklicevaje se na neki angleški rek — da so namreč le Italijani sposobni za to, da za vsako malenkost toli lahkotno rabijo nož — beleži omenjeni list obžalovanjem trditev, da je bil tudi zadnjim izgređom v Curihu povod — nož v italijanskih rokah. Čudno je, pravi omenjeni list: Italijani so približno na oni stopinji, na kateri so drugi omikani narodi, in vendar se dogajajo med njimi krutosti in surovi čini, kakoršnih so se drugi narodi že davno iznebili. Profesor Garfalo je izračunal, da se v Italiji vsako leto povprečno prijavi 4000 umorstev, ali poskušanih ali izvršenih, torej po 10 na dan. V

Italiji je torej vsako drugo uro ali umorjen koji človek, ali pa se je le po naključju rešil iz rok morilca — in to v sladki deželi, kjer je sv. Frančišek asiški učil vero ljubezni in odpuščanja! V primeri z narodi vse Evrope, je Italija na prvem mestu po številu umoritev! Da, drugi narodi ostajajo daleč za njo v tem pogledu. Glede umorov nadkriljujejo Italijani celo Španjce, koji so vendar jako vročega in naglega temperamenta. V Italiji narašča dosledno — od leta 1862 sem — število obsojencev. Leta 1862 je bilo zaprtih v italijanskih kaznilnicah in zaporih 15.037, v letu 1894 pa 27.336!!! A v tem številu je velik odstotek ne d o r a s l e m l a d i n e. Mladoletnih obsojencev je bilo v letu 1889 6.900, torej skoraj petina ukupnega števila, med temi jih je bilo 5.500 iz p o d 14 let. V oči gled temu številu šolo obiskujočih otrok, vendar se število zločincev ni zmanjšalo, ampak p o m n o ž i l o. Pri nas manjka šole, ki bi vzgajala čutstva; šole, ki bi nudila take moralne vzgoje, kakoršne more dati le inteligentna mati, ljubeča in resna zajedno. A za tako šolo treba drugačnih učiteljev, nego jih imamo sedaj. Ne učiteljev, ki služijo le svoj kruh in so odurni in dolgočasni. Verskemu pouku ni smeti nasprotovati: isti je mogočno sredstvo za narodno vzgojo. Učitelji ne smejo biti zlobneži in nezadovoljneži! Slednjič kliče prof. Garofalo — d u h o v š č i n o n a p o m o č. Škofje naj izdajo ukaz podrejeni duhovščini, da bode ista uplivala na ljudstvo, da ne bode nosilo orožja, pri čemer bi se bilo še posebno posluževati upliva ženskih na moške.

Tako govori pameten Italijan o Italijanih. Posebnih pripomb ne treba tem besedam; saj se v njih jasno zrcali oni nesrečni nagon, ki ob vsaki priliki potiska Italijanu nožič v roke. In ako še pomislimo, kako Italijani poplavlajo ves svet in jemljó kruh domačinom izpred ust, potem seveda ne treba več mnogo povpraševati po vzrokih izgredom proti Italijanom v Ameriki, na Francozskem in v Švici.

O položaju na Kreti. „Bureau Reuter“ poroča iz Kaneje v London, da so se uporniki minolega tedna izdatno pomnožili po prišlecih iz Grške. Ljudstvo z dežele je večinoma že pribeglo v mesta. Oblasti se trudijo, da bi zaprečile nerazumno naraščanje prebivalstva po mestih, ker se boje, da bi vsled prihajanja begunov utegniti nastati neredi.

Čudne razmere so res to! Vlada ne more ščititi ljudstva na deželi, ker nima moči, ustaje ne more udušiti, ker nima moči, reda na Kreti ne more napraviti, ker nima moči — a oslabele svoje sile hoče vporabiti v to, da zapreči beg v mesta onim, ki si hočejo rešiti pred fanatiškimi Turki — svoje življenje!

Francoska vojna ladija „Lamois“ priplula je včeraj v Pirej.

Različne vesti.

V Piranu odkrili so minole nedelje spomenik glasbeniku in skladatelju Tartiniju. K tej slavnosti došle so godbe in deputacije iz vseh laških mestec in gnezd Istre. Umevno je samo ob sebi, da nimamo ničesar proti temu, ako v Piranu postavijo spomenik možu, domačincu, ki se je odlikoval na glasbenem polju, toda — bojimo se, da bomo morali tudi o tej slavnosti sporočiti o koji grenki za — avstrijsko državo. Saj je obče znano, da izvestni istrski gospódi kaj rado prekipe srce, kadar si podajo svoje roke v bratski italijanski pozdrav! In kako ne bi se bili čutili „svoje med svojimi“ baš ob tej priliki, ko so bili tako lepo med seboj in zbrani baš v P i r a n u, v onem Piranu, ki možko koraka vstrie Trsta že celih dvajset stoletij avite culture! Saj že ta okolnost sama mora izzivati vsako italijansko čuteče istrsko srce k navdušenju. Slavnosti je prisostvovalo kakih 30 — nepovabljenih gostov, orožnikov namreč.

Usiljuje se nam domnevanje, da se je o tej slavnosti, ki bi že po svoji naravi smela biti le kulturna, prošlo po stari navadi izvestne gospóde na politiško polje. To mišljenje opravičuje dejstvo, da dandanes v Istri, — sosebno po izvestnih krajih Istre — vise demonstracije nekako v zraku. Ponavljamo pa, da nam ni znano do danes ničesar o tem, da-li je bilo demonstracij ali ne. Zabeležimo le to, kar smo čuli, namreč, da

je došlo minole nedelje v Piran izredno veliko število brzojavk iz sosednje — Italije!!!

Kakó se nabirajo podpisi za italijansko propoved? Iz Rojana nam pišejo: Pred nekoliko dnevi povedali ste v cenjeni „Edinosti“, kakó da se nabirajo podpisi za italijansko propoved v Rojanu. Žali Bog, da je temu res tako, kakor ste objavili! Omeniti pa moramo, da se poleg tega hočejo posluževati tudi še družih nedovoljenih sredstev, kajti doznal sem iz popolno zanesljivega vira, od moža narodnjaka, da je neka hišna posestnica na Greti rekla nabiraču podpisov — ne da bi bila vprašala popred v hiši stanujoče stranke —, naj le zapiše vse. „Noi semo tutti! Tutti quei che sta in mia casa!“ Da-li je dotičnik zapisal dotične družine, mi ni poznano; poznano pa mi je, da so stanovalci, zavedni slovenski delavci, odločno nasprotni takemu postopanju hišne gospodinje. V pojasnjenje omenim še, da je dotična posestnica prava pravcata „puro sangue“, rodod iz bujne in sončate — V i p a v s k e d o l i n e!! — Bog nas varuj pred takimi rojakinjami!

Brezimenskij.

„Il Mattino“ izraža nado, da povodom bivanja ekselence grofa Badenija v Ljubljani izvestni „spletkarji“ ne sprožijo po nepotrebnem narodnostno vprašanje. — Kratek odgovor: v Ljubljani, se presneto malo brigajo za to, česar se nadeja „Il Mattino“, saj pene tega glasila ne morejo doseči poštenih in značajnih mož. Če pa že meni „Il Mattino“, da je poklican v to, da daje lekcije o neumestnosti razpravljanja narodnega vprašanja, potem pa bi ga res prosili, da bi se svojimi svarili obrnil do svojih tesnih somišljenikov in zaveznikov za bodoče občinske volitve, kajti v Avstriji ga ni menda občinskega zastopa, ki bi se po nepotrebnem toliko bavil z narodnim vprašanjem kakor ravno naš tržaški. Čemu trošiti poštnino za pošiljanje dobrih nasvetov v Ljubljano, ko so jih vendar toliko potrebni ravno tam, kamor ima „Mattino“ svoboden pristop in se torej lahko iznebi svojih modrosti osebno, brez sitnosti in stroškov. Ali pa meni „Mattino“ — in skoro da je tako — da je le ljubljanski „mestatore“ vreden graje, tržaški pa — pohvale? O da, „avstrijstvo“ „Mattinovo“ ima svoje posebno, ljudem s priprostimi, toda normalnimi možgani ne lahko umljivo stališče. Bog nam ga ohrani v svarilen vzgled, kakoršen ne sme biti — avstrijsko-patrijotiški list!

Zaveza učiteljskih društev bode imela dne 19., 20. in 21. svoje zborovanje v prostorih društva „Zora“ v Opatiji. Ob tej priliki priredi „Učiteljsko društvo okraja Volosko“ dne 19. t. m. koncert s plesom. Omenjeno društvo vabi vse učitelje in njih prijatelje na to veselico.

Ploha. Minole nedelje okolo 11. ure zvečer ulila se je nad Trstom ploha, kakoršnih smonavajeni ob tej dobi. Trajala je le toliko časa, da je dobro preplašila vse ljudstvo, ki ni bilo še pod streho. A po polnoči utrgal se je nad mestom oblak. Blisk je švigal za bliskom nepretržno. Bila je to prava in pristna „električna razsvetljava“ v našem mestu, ko je poveličevalo gromenje, ki je jemalo človeku sluh. Pokalo je tako, da ni bilo težko domišljati si: tu blizu kje stojé topovi sovražnika, ki je nenadoma napal naše mesto. Ko pa se je ulil dež, bilo je, kakor da bode drugi vesoljni potop. Hipoma spremenile so se ulice v deroče hudournike, trgi v jezera. Ubogi ljudje, koje je zasačila ta poplava! Na katerih krajih segala je voda preko kolena! In ta naliv je trajal dobro uro. Po mestu je sicer pošteno izplahnila tlak, bojimo se pa, da je po okolici, sosebno po vinogradih napravila ploha občutne škode.

Vremensko preročevanje. Matthieu de la Drôme prorokuje za mesec avgust: Dne 1. tu pa tam vihar. Vročina ob zadnjem kraju, t. j. od 1. do 9. Veter po hribih od 3. do 6. — Temu slično vreme o mlaju, t. j. od 9. do 15. Pogostoma toča in ploha. Malo vetra po suhem in po morju. Ob pomorskih obrežjih na jugu bati se je solnčarice. — Lepo vreme ob prvem kraju, t. j. od 15. do 23. Strašna vročina. Dne 17. in 18. tu pa tam nevihte. — Vročina ne odjenja v dobi polne lune, to je od 23. do 31. Tu pa tam nevihte.

Splošni značaj meseca: Velika in trajna vročina. Suša. (Bog se usmili; kakó se to vjema s pogostimi nevihtami in plohami? Morda bode padal

odslej pesek namesto dežja? Stavec.) Ocean in sredozemsko morje v obče mirna.

„Slovensko pevsko društvo v Ptuiju“ priredi svojo vsakoletno slavnost v soboto, dne 15. avgusta 1896. leta (Velike maše dan) v Brežicah. Opomba: Slavnost se vrši ob vsakem vremenu. A. Ob polu 10. uri predpoludne glavna skupna skušnja v dvorani „Narodnega doma“. B. Ob polu 12. uri sv. maša v župnijski cerkvi: domači mešani zbor poje latinsko mašo G. Rottovo pod vodstvom č. g. župnika Josipa Mesiček. C. Ob 2. uri popoldne XII. veliki zbor v dvorani „Narodnega doma“. D. Prva javna telovadba predtelovadcev slovenskih in hrvatskih sokolskih društev na drogu. E. Ob 5. uri popoldne veliki pevski zbor na vrtu „Narodnega doma“ pod vodstvom g. F. S. Vilharja, kapelnika in skladatelja v Zagrebu, s sodelovanjem polnoštevne vojaške godbe c. in kr. pešpolka nadvojvode Leopolda št. 53 iz Zagreba pod osebnim vodstvom gosp. kapelnika Jos. Dvořaka. F. Po velikem pevskem zboru svobodna zabava v „Narodnem domu“. a) koncert vojaške godbe na vrtu od 9. do 12. ure; b) ples v veliki dvorani „Narodnega doma“ svira oddelek vojaške godbe od 8. ure zvečer naprej; c) nastop posameznih pevskih društev.

Poplava na Kitajskem. Iz Šangaja poročajo dne 1. t. m.: Dne 26. julija je izredno visoka plima poplavela vse obrežje od Hai-čuja do Kianguja, to je par sto kilometrov daleč. Voda je popolnoma uničila nekoliko vasij. V tej nenadni poplavi poginilo je okolo 4000 oseb.

Medved v Bohinjski Bistrici. Iz Bohinjske Bistrice na Gorenjskem pišejo dne 29. m. m.: Izletniki in pa še bolj naši čedniki in pastirji so par dni že v velikem strahu, kajti po goščavah in planinah klatare se medved, ki je raztrgal že 23 ovac in tri koze. To je za naše siromašno ljudstvo prav občutna škoda. Te dni napravili so veliko gonjo na požrešnega kosmatinca. Lova se je udeležilo nekaj preko 20 mož, toda ni se jim posrečilo dobiti medveda.

Sodnijsko. Minoli petek stala sta pred tukajšnjim sodiščem dva mladeniča, gimnazijalca, koja je nagon o vžitka zavel na krivo pot, da sta se zagrešila na tujem imetku. Obtožena bila sta 16-letni Fran G. hudodelstva tatvine in 17letni Viktor S. sokrivnje na tatvini. Na stanovanji rodbine G. imel je namreč težak Ivan Gregoretti jedno sobico v najemu. V tej sobici imel je Gregoretti shranjen tudi svoj odprt kovčeg, v kojem je imel ves svoj imetek v denarju in zlatnini, namreč okolu 328 gl. v gotovini, par cekinov in prstanov. Zlobni Viktor S. je svojega prijatelja in sošolca G. povodom obiska na njega stanovanju naščuval, da naj ukrade kaj iz tega zaklada. G. je ubogal temu nasvetu in ukradel danes 10 gl., jutri 40, pojutrnjem par prstanov, potem zopet par cekinov, in zopet denarja, tako, da si je prisvojil vsega vkupe 222 gl. 50 nč. vrednosti. Za ukradeni denar nakupil si je več luksurijoznih predmetov, in — kar je bila njemu „glavna stvar“, — zapravljal je v družbi svojih prijateljev in sošolcev prihranjene žulje težaka Gregorettija po gostilnah in kavarnah. Lagal se jim je, da mu strije iz Štajerske pošilja denarja ker ga ima osobito rad. Sodišče je obsodilo G.-ja zaradi hudodelstva tatvine na pet mesecev ječe, tovariša njegovega S.-a pa zaradi sokrivnje na tri mesece.

Koledar. Danes (4.): Dominik, spozn.; Agabij škof. — Jutri (5.): Marija devica snežn.; Ožbolt, kralj. — Zadnji krajec. — Solnce izide ob 4. uri 50 min., zatoni ob 7. uri 23 min. — Toplota včeraj: ob 7. uri zjutraj 19 stop., ob 2 pop. 29½ stop. C.

Loterijske številke, izžrebane dne 1. t. m.:

Trst	28,	6,	30,	70,	62.
Linc	60,	76,	30,	19,	89.

Narodno-gospodarske stvari.

Mestna hranilnica v Radovljici.

V mestni hranilnici v Radovljici je v mesecu juliju t. l. 49 strank uložilo 14.660 gl. 13 nč., 6 strank uždignilo 3314 gl. 04 nč., 12 strankam se je izplačalo posojil 5732 gl., stanje ulog 28.807 gl. 67 nč., denarni promet 35.500 gold. 13½ novč.

iz nesrečneževga dnevnika slovenskemu ljudstvu v pouk.
priobčil
F. R. Priek.
(Dalje.)
VI.

Današnji predpoludan pa teče neizrečeno počasi. Danes mi pa tudi nič posebnega v glavo ne šine. Knjigo moral sem vrniti, druge pa dobil nisem, da bi vsaj kaj čital. — Ura bije ! Hvala Bogu, poldvanajst je udarila ; predpoldan gre torej h koncu in kosilo se bliža. Dotlej pa še 1608 korakov.

Najnovejše vesti.

Trst 3. C. kr. namestnik v Trstu vitez Rinaldini je došel danes v Velden.

Dunaj 3. Minister za trgovino imenoval je poštne tajnika v Trstu Arturja Marcochia pl. Marcinija poštним svetovalcem v Zadru.

Southampton (Angleška) 2. Li-Hung-Čang došel je danes semkaj in se odpeljal v London.

Dunajska borza 3. avgusta 1866.		
	predčera	danes
Državni dolg v papirju	101.55	101.60
v srobru	101.80	101.80
Avstrijska renta v zlatu	123.45	123.15
v krunah	101.90	101.90
Kreditne akcije	358.60	358.60
London 10 Let.	119.65	119.65
Napoleoni	9.50	9.50
20 mark	11.73	11.73
100 italj. lir	44.40	44.40

Pištol :	Koks	Cena	od for.	do for.
	Mandoloni	100 K.	9.—	9.25
	svetlorudeči	"	—	—
	temnorudeči	"	—	—
	kanarček	"	—	—
	bohinjski	"	8.50	8.75
	beli veliki	"	—	—
	" mali	"	8.25	8.50
	zeleni, dolgi	"	8.—	8.25
	" okrogli	"	8.—	8.25
	mešani hrvatski	"	7.—	7.25
	" štajerski	"	7.25	7.50
	Maslo fino štajersko	"	65.—	70.—
	Ječmen št. 10	"	8.75	9.—
	" 9	"	9.75	12.—
	" 8	"	11.50	11.75
	Zelje kranjsko	100 K.	—	—
	Bepa	"	—	—
	Krompir, štajerski	"	—	—
	Proso kranjsko	"	9.25	9.50
	Leta, kranjska	"	—	—
	Špah ogerski	"	54.—	58.—
	Mast	"	49.—	50.—
	Kava Moca	"	165.—	166.—
	Ceylon Plant. fina	"	172.—	173.—
	" Perl	"	182.—	184.—
	Java Malang	"	147.—	149.—
	Portorico	"	163.—	164.—
	Guatemala	"	146.—	147.—
	San Domingo	"	156.—	157.—
	Malabar Plant.	"	—	—
	" native	"	—	—
	Laguayra Plant	"	—	—
	" native	"	—	—
	Santos najfiniji	"	197.—	129.—
	" srednje fini	"	124.—	125.—
	" srednji	"	118.—	120.—
	" ordinar	"	108.—	110.—
	Rio oprani	"	—	—
	" najfiniji	"	128.—	130.—
	" srednji	"	171.—	118.—
	Sljedkor Centrifugal I. vrste	"	36.—	36.25
	Concassé	"	38.—	38.25
	v glavah	"	38.50	39.—
	razkosani	"	38.50	38.75
	Ris italijanski fini	"	19.75	20.—
	" srednji	"	18.75	19.—
	Japan fini AAA	"	16.—	—
	" srednji	"	15.—	—
	Raugoon extra	"	11.50	—
	I.	"	10.—	—
	II.	"	9.25	—
	Petrolej ruski v sodih	"	20.—	—
	v zabojih od 20 kil.	"	6.15	—
	Olje italijansko najfinije	"	58.—	60.—
	srednje fino	"	54.—	56.—
	bombažno, amerik.	"	28.50	29.—
	dalmatinsko	"	31.—	32.—
	Limoni Mesinski	"	3.50	4.50
	Pomarance	zaboj	3.—	4.—
	Mandeljni Dalmatinski	100 K.	—	—
	Bari	"	59.—	61.75
	Pinjoli	"	87.—	89.—
	Rošići Dalmatinski	"	—	—
	" Pulješki	"	—	—
	Čokve Pulješke	"	—	—
	Grške v vencih,	"	12.—	12.25
	Sultanine	"	38.—	40.—
	Vamperli	"	24.—	25.—
	Čič-be	"	29.—	31.—
	Polenovke srednje velikosti	"	43.—	44.—
	" velike	"	—	—
	" male	"	43.—	44.—
	Slaniki v velikih sodih	"	—	—
	v 1/2	"	—	—
	Žvampo	"	6.75	7.—

10.50 popoldne iz Nabrežine.

„Pri Lipi“

Odličnim spoštovanjem

Josip Urbančič.

c. kr. priv. avstr. kreditnega zavoda
za trgovino in obrt v Trstu.

Vredn. papirjih na	V napoleonih na
30-dnevni odkaz $2\frac{1}{4}$	30-dnevni odkaz $2\frac{1}{2}$
3-mesečni $2\frac{3}{4}$	3-mesečni $2\frac{1}{2}$
6-mesečni $3\frac{1}{2}$	6-mesečni $3\frac{1}{2}$

Za pisma, katera se morajo izplačati v sodanjih bankovnih avstr. velj., stopijo nove obrestne takse v krepost z dnem 5. febrara, 9. febrara in odosno 2. marča t. l. po dotičnih objavah.

V vredn. papirjih 2% na vsako svoto.
V napoleonih brez obresti

za Dunaj, Prago, Pešto, Brno, Lvov, Tropavo, Reko
kakor za Zagreb, Arad, Bielitz, Gablonz, Gradeo,
Sibinj, Inomost, Celovec, Ljubljana, Line, Olomue,
Reichenberg, Saaz in Solnograd, — b r e z troško

proti odbitku 1°/₁₀₀ provizije.

na jamčevne listine pogojni po dogovoru. Kredit
na dokumente v Londonu Parizu, Bero
linu ali v drugih mestih — provizija po
jako umestnih pogojih.
Kreditni nirma na katerokoli mesto.

zprajemajo se v hrano vrednostni papirji, zlat
ali srebrni denar, inozemski bankovi itd. — po
pogodbi.

Naša blagajna izplačuje nakaznice narodne banke italijanske v italijanskih frankih, ali pa po dnevnem cursu.

Trat. 2. febrara 1896.